

การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนประถมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร

นางพรตณฤณ เพชรวิวรรธน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2646-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8 ธ.ค. 2548

I20876075

A STUDY ON THE CONCIENCE INCULCATION FOR ELEMENTARY SCHOOL
STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS

Mrs Phatnarin Phetwiwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2646-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร

โดย

นางพรตณณ เพชรวิวรรณ์

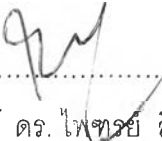
สาขาวิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

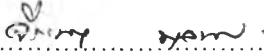

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แชนมณี)

ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมพงษ์ จิตระดับ)

กรรมการ

พรรณนฤณ เพชรวิวรรณ์ : การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
(A STUDY ON THE CONCIEENCE INCULCATION FOR ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS
IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 272 หน้า.
ISBN 974-17-2646-5

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร การ
จัดกิจกรรม การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู รวมถึงความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน
ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร 267 คน ครู 534 คน และนักเรียน 801 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินประกอบการสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบศึกษาเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านการบริหาร ทุกโรงเรียนมีแผนการดำเนินงานเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน และมีการคัดเลือกครูที่จะสอน
วิชาจริยศึกษาและครูประจำชั้นห้องที่มีเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม ผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานโดยการให้
คำปรึกษา แนะนำ และยกย่อง ชมเชย โรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนงานการนิเทศการสอน มีการประเมินผลการดำเนินงานครบทุกงาน
ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด เนื่องจากขาดความร่วมมือจากบุคลากร ครูขาดความ
กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดงบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ผู้บริหารไม่มีเวลาที่จะนิเทศตามกำหนดได้

2) ด้านการจัดกิจกรรม ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และยึดนักเรียน
เป็นศูนย์กลาง ครูมีความเห็นว่าการสอนแบบบทบาทสมมุติเป็นวิธีการปลูกฝังคุณธรรมได้ดีที่สุด สื่อที่นักเรียนให้ความสนใจมากที่สุดคือ
สื่อประเภทของจริง การเสริมแรงแก่นักเรียนที่ได้ผลดีที่สุดคือการให้คำชมเชย ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน
ได้ผลดีที่สุด คือ กิจกรรมการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมของนักเรียนโดยใช้ แบบ
สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ปัญหาที่พบคือ ครูไม่สามารถจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้ครบทุกกิจกรรม และไม่สามารถวัดและ
ประเมินผลทางด้านคุณธรรมได้ครบทุกด้าน เนื่องจากมีนักเรียนมากเกินไป

3) ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูส่วนใหญ่มีการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีความเมตตา
กรุณา เอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นอย่างดี แต่ยังมีครูส่วนหนึ่งไม่ได้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น การทำโทษเกินกว่าเหตุและ
ขาดเหตุผล การใช้คำพูดที่ไม่สมควร รวมถึงมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม

4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็น ว่า ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม
จากโรงเรียนในระดับมากโดยวิธีการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการปลูกฝัง คือ การอบรม สั่งสอนด้วยคำพูด และการปลูกฝังคุณธรรมควรกระทำ
โดยการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คุณธรรมที่นักเรียนได้รับการปลูกฝังมากที่สุด คือ ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านที่น้อยที่สุด คือ
ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน
อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ต้องการให้โรงเรียนกวดขันเกี่ยวกับคุณธรรมต่างๆ ให้มากขึ้น

ภาควิชาประถมศึกษา.....

สาขาวิชาประถมศึกษา.....

ปีการศึกษา2545.....

ลายมือชื่อนิสิต.....พรรณนฤณ.....เพชรวิวรรณ์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....จีระพันธุ์.....พูลพัฒน์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4383722527 : MAJOR ; ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD : CONCIENCE / MORAL / ETHICS / VIRTUE / MORAL EDUCATION

PHATNARIN PHETWIWAT : A STUDY ON THE CONCIENCE INCULCATION FOR ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISER : ASSOC. PROF. CHEERAPAN BHULPAT, PH.D. 272 pp. ISBN 974-17-2646-5

The purpose of this research was to study of the concience inculcation for elementary school students In Bangkok. The study covered the administration, the activities' organization, the teachers' behaviors as good modelling including the students' opinions towards moral and ethical cultivation in school. The sample were 267 administrators, 534 teachers and 801 students. Research tools were Questionnaire, interviewing forms, interviewing components form, observation form and documentary study forms.

Research findings were as follows :

1) In Administration : every school had performed the planning of ethical cultivation to the students. Also, there had been selecting process of teachers to teach ethics and in charge of a classroom with misbehavioral children. Furthermore, most of the Administrators encouraged the teachers to do their jobs by giving advice, suggestion and admiration. Most schools have had schedule for instruction supervision and complete assessment. The problems found in this research were : the school's objectives can't accomplish on the whole project , lack of competent officials, lack of budget and time for supervision.

2) In activities' organization : majority of teachers have managed on activities according to child's center theory. All teachers have attributed that role play is the best way to cultivate the students' ethics. Authentic media has been mostly interested by the students. The most successful reinforcement is the teacher complement to students. The camping activities have been the most successful way for ethical cultivation to the students. The measure of student's ethical behaviors is the teacher' observation and investigation. The problems of the ethical assessment are the inadequate instrument and the portion of teacher and students. This is because there are a lot of students while there aren't enough teachers.

3) In teachers' behaviors as good modelling : the majority of teachers are very perfect behaviors for being a model. All teachers encourage their students and there have been generous and merciful behaviors to their students. However, we found that there are some teachers who didn't behave as a good modelling for the students, such as over – punishment, impolite-words including personal misbehaviours.

4) In student's opinion towards moral and ethical cultivation : the students' opinions implied that the ethical performances are very excellent. The methods in this project are orientation, class talking, ethical cultivation. The most ethical subject is " Tradition and Civilized Conformist". Eventually the majority of students have felt satisfactory on ethical cultivation and teaching, however, they really moral variety from the mentor' s teaching and more strict operation.

DepartmentElementary Education...
Field of study Elementary Education...
Academic year2002.....

Student's signature *Phatnarin Phetwiwat*
Advisor's signature *Cheerapan Bhulpat*
Co - Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้ทั้งความรู้ คำแนะนำปรึกษา รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างสูงสุด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แชนมณี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาพินิจ นิลกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ สุโขติรัตน์ รองศาสตราจารย์วรรณนา สุติวิจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมใจ บุญอุรพีภิญญา และคุณวันทนา สุวรรณรัมย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนต่างๆ ทุกโรงเรียนทุกคน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยและให้ข้อมูลสำหรับทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลในเรื่องต่างๆ ตลอดมา โดยเฉพาะคุณชุตติมา สง่าเนตร และ คุณสิวลี สิริวิวัฒนกุล

เหนือสิ่งอื่นใด ขอขอบพระคุณทุกๆ คนใน "ครอบครัว" ผู้ซึ่งให้ทั้งกำลังใจและทุนทรัพย์ ตลอดระยะเวลาการศึกษาอย่างดียิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบุพการีทุกท่าน

พรตณณ เพชรวิวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความหมายของคุณธรรม.....	8
ความสัมพันธ์ของคุณธรรมกับจริยธรรม.....	9
ความสำคัญของคุณธรรม.....	10
ทฤษฎีเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม.....	12
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังคุณธรรม.....	17
การปลูกฝังคุณธรรมโรงเรียนประถมศึกษา.....	18
การศึกษาพฤติกรรมของครูโดยใช้ คริตีเคิล อินซิเดนท์ เทคนิค.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27

บทที่	หน้า
3	37
วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	37
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	47
4	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม.....	50
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกเหตุการณ์สำคัญ.....	142
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบประเมิน ประกอบการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสาร.....	154
5	160
สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	160
สรุปผลการวิจัย.....	162
อภิปรายผลการวิจัย.....	170
ข้อเสนอแนะ.....	183
รายการอ้างอิง.....	185
ภาคผนวก.....	194
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	195
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนตัวอย่างประชากร.....	196
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	200
ภาคผนวก ง ตัวอย่างรายงานเหตุการณ์สำคัญที่นักเรียนประทับใจ.....	265
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	272

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	40
3 โครงสร้างของเครื่องมือวิจัย.....	41
4 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและรับกลับมาวิเคราะห์.....	45
5 จำนวนและร้อยละของเหตุการณ์ที่นักเรียนประทับใจที่ได้รับและนำมาวิเคราะห์	46
6 ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลด้วยสัมภาษณ์ การใช้แบบประเมิน ประกอบการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสาร	47
7 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	50
8 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	55
9 จำนวนและร้อยละของนักเรียนจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	61
10 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านนโยบายและแผน	64
11 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านบุคลากร.....	69
12 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างขวัญกำลังใจ.....	74
13 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างขวัญกำลังใจ.....	79
14 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านการนิเทศและ ติดตามประเมินผล.....	82
15 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามข้อมูลด้านความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน.....	87
16 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอน.....	91
17 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	99
18 จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลด้านการวัดและประเมินผล.....	105
19 กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์.....	109
20 กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความอดทน.....	111
21 กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความประหยัด.....	112
22 กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต.....	113
23 กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ญ

ตารางที่	หน้า	
24	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความเสียสละ.....	115
25	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความเมตตากรุณา.....	116
26	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความกตัญญูทักท้วง.....	117
27	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านการตรงต่อเวลา.....	118
28	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความสามัคคี.....	119
29	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความยุติธรรม.....	120
30	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความใฝ่รู้.....	121
31	กิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี.....	123
32	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารจำแนกตามความคิดเห็นต่อ การปลูกฝังคุณธรรม.....	126
33	จำนวนและร้อยละของครูจำแนกตามข้อมูลตามความคิดเห็น ต่อการปลูกฝังคุณธรรม.....	130
34	จำนวนและร้อยละของนักเรียนจำแนกตามข้อมูลตามความคิดเห็น ต่อการปลูกฝังคุณธรรม.....	135
35	ผลการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญที่นักเรียนประทับใจในทางบวก.....	142
36	ผลการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญที่นักเรียนประทับใจในทางลบ.....	150

สารบัญแผนภาพ

๗

แผนภาพที่

หน้า

1	ทฤษฎีต้นไม้ จริยธรรม.....	16
---	---------------------------	----